

O těchto pověrách jsem se poprvé doslechl od gravidní pacientky jménem Anna. Manželovi, jedinému synovi v rodině, povila už tři dcery, a tak doufala, že napočtvrté porodí kluka.

Svěřila se mi, že z těhotenství velkou radost nemá. Ocitla se totiž pod nesmírným tlakem. Tchyně si hodlala pokračovatele rodu pojistit, proto chtěla snaše zvýšit tělesnou teplotu za pomoci ájurvédské medicíny.

S bylinnými preparáty, třebaže čistě přírodními, bohužel těhotenství nejde vždycky dohromady. Anna skutečně o několik měsíců později porodila chlapce. Trpěl však mnohačetnými vadami, které nejspíš způsobil elixír domněle zaručující mužského potomka.

Více než 1000 let po Aristotelovi dokázala lékařská věda (ovládaná téměř výhradně muži) mnoha významným jevům lépe porozumět. Tak například anglický lékař William Harvey v sedmáctém století popsal krevní oběh, Edward Jenner už v osmáctém století přišel s vakcínou proti neštovicím a nobelista Wilhelm Conrad Röntgen na sklonku devatenáctého století nejen objevil, ale i uvedl do praxe skiagrafií. Přesto se vědci nedovedli shodnout, co vlastně určuje pohlaví. Historii genetiky obecně psali i přepisovali zejména muži, což se dle mého názoru nepříznivě odrazilo na lékařském přístupu k oběma pohlavím.

Náhled na původ i rozdíly pohlaví pak léta zůstával omezený. Chromozomální základ pohlavního rozrůzně-

ní se začal rýsovat teprve s příchodem dvacátého století zásluhou průkopnic na poli vědy. Řadila se k nim i Nettie Stevensová.

Zkoumala chromozomy u larev potemníka moučného a přitom zjistila, co jiným celou dobu unikalo. Vypozorovala totiž, že obě pohlaví zkoumaného druhu mají po 20 chromozomech (jak si jistě pamatujete, u lidí činí celkový počet 46). A že u samečků se vyskytuje jeden výrazně menší. Dotyčná badatelka tak objevila chromozom Y.

V převratném spisu z roku 1905 chromozomální určení pohlaví vymezila a popsala. Jako první tedy vyhlásila do světa, že v samičím organismu se vyskytuje dvojice pohlavních chromozomů XX, kdežto v samčím XY. Vyvodila, že právě od tohoto rozdílu se odvíjí svébytná vývojová cesta obou pohlaví.

Za studií jsem se o jmenované vědkyni vůbec nedozvěděl. Učil jsem se, že za epochálním objevem stojí někdo jiný, totiž její současník Edmund Beecher Wilson působící v oboru genetiky už delší čas. Ze skript jsem přitom nevyčetl, že dotyčný badatel mohl do pracovních zápisů mladší kolegyně nahlížet ještě před vydáním její stati. Jeho článek (uvádějící obdobné výsledky) byl téhož roku urychleně otištěn v srpnovém čísle věstníku *Journal of Experimental Zoology*, do jehož redakčního kruhu údajný novátor čirou náhodou patřil.